

Filozofka i paso doble

WYKŁADY POZNAŃSKIE Z FILOZOFII

Z prac Komisji Filozoficznej PTPN

Redakcja naukowa serii

Prof. UAM dr hab. Piotr W. Juchacz

Przewodniczący Komisji Filozoficznej PTPN

Prof. UAM dr hab. Karolina M. Cern

Prodziekan ds. nauki i współpracy międzynarodowej

Wydziału Filozoficznego UAM

OD POWSTANIA POZNAŃSKIEGO TOWARZYSTWA PRZYJACIÓŁ NAUK w 1857 roku filozofowie, by wspomnieć tylko pierwszego prezesa towarzystwa hr. Augusta Cieszkowskiego czy Karola Libelta, brali czynny udział zarówno w jego pracach naukowych, jak i aktywnościach nastawionych na krzewienie wiedzy wśród współobywateli.

Kontynuując tę tradycję, obecne władze Komisji Filozoficznej PTPN podjęły inicjatywę wspólnego z Wydziałem Filozoficznym Uniwersytetu im. A. Mickiewicza wydawania serii *Wykłady Poznańskie z Filozofii*, której ambicją jest przywrócenie ducha *res publica literaria* naszym czasom, wszakże w postaci nowej, zdemokratyzowanej i otwartej na krytycznych obywateli dążących do oświeconego rozumienia otaczającego ich świata.

Pochłonięci badaniami pogłębiającymi obecny stan wiedzy ludzkiej, częstokroć nie doceniamy znaczenia podzielenia się ich wynikami z szerszym gronem wykształconych czytelników. Mamy nadzieję, że seria *Wykłady Poznańskie z Filozofii* wraz z towarzyszącymi jej wykładami publicznymi stanowić będzie agorę deliberacji pomiędzy badaczami i świątymi obywatelami Rzeczypospolitej.

WYKŁADY POZNAŃSKIE Z FILOZOFII **6**

Filozofka i paso dobre

Anna Malitowska

Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk
Poznań 2021

POZNAŃSKIE TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ NAUK
Wydział Filologiczno-Filozoficzny, Komisja Filozoficzna

SERIA

Wykłady Poznańskie z Filozofii

REDAKCJA NAUKOWA SERII

Piotr W. Juchacz i Karolina M. Cern

GŁÓWNY REDAKTOR WYDAWNICTW PTPN

Jakub Kępiński

RECENZENCI

prof. SWPS dr hab. Bianka Rolando
(Uniwersytet SWPS)

prof. IFiS PAN dr hab. Przemysław Parszutowicz
(Instytut Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk)

REDAKCJA JĘZYKOWA I KOREKTA

Kamila Sowińska

PROJEKT OKŁADKI I ŁAMANIE

TREVO Martins

Publikacja sfinansowana przez Wydział Filozoficzny Uniwersytetu
im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Creative Commons: Uznanie autorstwa – Bez utworów
zależnych 4.0 Międzynarodowe (CC BY-ND 4.0)

Poznań 2021

ISBN 978-83-7654-407-6

DOI 10.14746/978-83-7654-407-6

Wydawnictwo

Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk

ul. Mielżyńskiego 27/29, 61-725 Poznań

<http://www.ptpn.poznan.pl>, dystrybucja@ptpn.poznan.pl

Spis treści

Wstęp	7
1. Paso doble w konstrukcji	21
1.1. Kontakt z publicznością	23
1.2. Kompozycja, czyli rytm przestrzeni	26
1.3. Technika, czyli rytm czasu i rytm wagi	35
1.4. Dynamika walki, czyli jak igrać z ogniem	42
2. Znaczące ręce Klitajmestry	47
2.1. Kod tańca towarzyskiego	48
2.2. Katharsis i mimesis	55
2.3. Poetyka tańca	62
3. Ironistki i ekscentrycy	71
3.1. Prawdziwość versus szczerość	73
3.2. Autentyczność w trójkącie. Osobowość – tożsamość – wizerunek	78
3.3. Iluzoryczność sztuki, ekscentryczność artysty	86
3.4. Tańcząc o tańcu	90
3.5. Ironia	96

Zakończenie	101
Literatura	115
Źródła audiowizualne	119
Spis ilustracji	121
Streszczenie	123
Summary	125

Streszczenie

Filozofka i paso doble

TEMATEM KSIĄŻKI JEST TANIEC TOWARZYSKI rozumiany jako artystyczna praktyka kulturowa. Autorka zarysowuje kontekst problemowy, w którym taniec jako zjawisko kulturowe nie jest częstym, zwłaszcza w Polsce, przedmiotem badań. Jeszcze rzadziej obiektem naukowego zainteresowania okazuje się taniec towarzyski. Artyzm tej formy tańca i jego potencjał kulturotwórczy są marginalizowane także w życiu artystycznym i na polu edukacyjnym. Kontrastuje z tym coraz większa popularność tańca jako rywalizacji sportowej i jako masowej rozrywki, zapewnianej przez programy telewizyjne typu *Taniec z Gwiazdami*.

Diagnostując powyższy stan rzeczy, Autorka wykazuje, w jaki sposób taniec towarzyski wykracza poza sportowy, użytkowy i konsumpcyjny charakter, i staje się samoświadomą praktyką artystyczną, oddziałującą na życie społeczne i proces kulturowy.

Książka zawiera trzy eseje, które stanowią zarazem trzy perspektywy refleksji teoretycznej nad tańcem.

W szkicu pierwszym, w perspektywie choreograficzno-kompozycyjnej, podjęte zostaje zagadnienie tworzenia choreografii. Zadając pytanie, na czym polega rozumienie i interpretowanie tańca jako obiektu posiadającego własności semiotyczne – w szkicu drugim Autorka rozwija perspektywę odbiorcy dzieła tanecznego. W trzecim eseju, w którym omówiona zostaje perspektywa procesu historyczno-choreologicznego, Autorka dokonuje rekonstrukcji tańca jako dyskursu sztuki i objaśnia, jakie kompetencje kulturowe biorą udział w procesie tworzenia, odbioru i wartościowania tańca jako praktyki artystycznej.

Argumentacja została omówiona na przykładzie choreograficznych dokonań par tańca towarzyskiego oraz poparta ustaleniami badawczymi z zakresu krytycznych studiów kulturowych, filologii i teorii literatury, teorii języka, historii sztuki, badań nad kulturą wizualną i sztukami performatywnymi.

Słowa kluczowe: taniec towarzyski, krytyka tańca, sztuka taneczna, choreografia, sztuka performatywna.

Summary

Philosopheress and Paso Doble

THE SUBJECT OF THE BOOK IS ballroom dancing, understood as an artistic-cultural practice. The author outlines the problem context, in which dance as a cultural phenomenon is not a common subject of research, especially in Poland. As for ballroom dance – it is of even less interest to academia. Its artistry seems unnoticed by art in general, while its culture-forming dimension is marginalized in education. This “cultural absence” clearly contrasts with the growing popularity of ballroom dancing as a competitive sport, or form of mass entertainment provided by television programs such as “Dancing with the Stars”.

Starting from such a diagnosis, the author demonstrates that ballroom dance extends beyond its sporting, utilitarian or consumerist dimensions and is becoming a self-conscious artistic practice that affects social and cultural discourses.

The book consists of three essays, each of them presenting a different theoretical perspective on ballroom

dancing. The first essay, exploring the field of choreography, examines how composition, which transforms gestures and figures into routines, is nourished by cultural traditions. The understanding and interpretation of dance are addressed in the second essay, which develops a “dance audience” concept, building on hermeneutics and cultural semiotics. In the third essay, the author presents ballroom dancing as a historical discourse of art and discusses the role of cultural competencies in dance-art creation, understanding, appraisal, and alteration.

The argument made in the book is illustrated with references to the choreographies and achievements of leading ballroom couples, and is supported by findings in the fields of critical cultural studies, philology, literature studies, linguistics and semiotics, and art history, as well as research on visual culture and performance art.

Keywords: ballroom dancing, dance criticism, art of dance, choreography, performance art.